

DESET GODINA RADA I DJELOVANJA DRUŠTVA ARHIVSKIH RADNIKA ZAJEDNICE OPĆINA RIJEKA

Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka konstituiralo se na izvanrednoj Osnivačkoj skupštini održanoj u Pazinu 16. studenog 1976. godine. Od tada ono uspješno radi na popularizaciji i unapređivanju arhivske službe u istarsko-primorsko-goranskoj regiji. Svojim radom i djelovanjem, načinom i oblicima organiziranja Društvo je pratilo aktualna društvena kretanja i dosljedno ih provodilo u praksi. Deset godina rada na tim osnovama dala su rezultate koji bez sumnje opravdavaju postojanje Društva, njegov stručni rad i društveni značaj.

POČECI ORGANIZIRANJA NA NOVIM OSNOVAMA

Novi društveno-ekonomski odnosi kojima su sedamdesetih godina udareni temelji povezivanju kulturnih djelatnosti s udruženim radom u materijalnoj proizvodnji, demokratizaciji i podružtvljavanju kulture, bili su snažan poticaj za promjenu postojećih odnosa u strukovnim udruženjima kulturnih radnika. Proces demokratizacije i prevazilaženja uskih staleških okvira počeo se ostvarivati u postojećem udruženju arhivskih radnika već 1975. godine. Umjesto dotadašnjeg republičkog udruženja koje je u okviru svojih podružnica okupljalo radnike regionalnih arhiva, inaugurirano je osnivanje društava koja će se na samoupravnim osnovama i delegatskom principu povezati u republički savez, a preko njega u savez na razini Jugoslavije.

Transformacija centraliziranog staleškog udruženja arhivskih radnika nije smjela imati samo formalni karakter. Društva su se zaista morala konstituirati na samoupravnim osnovama kao udruženja građana otvorena širokom krugu svih zainteresiranih. U skladu s takvim opredjeljenjem ona su dobila i nove zadatke. U prvom redu ona su morala raditi na popularizaciji i unapređivanju arhivske službe u interesu same arhivske djelatnosti i društvene zajednice u cjelini.

Preobrazba podružnica u društva arhivskih radnika na području istarsko-primorsko-goranske regije realizirana je 1976. godine. Naime, u prvoj

polovini te godine bila su na području Zajednice općina Rijeka osnovana dva udruženja arhivskih radnika: Društvo arhivskih radnika Istre oko Historijskog arhiva Pazin i Društvo arhivskih radnika Rijeke oko Historijskog arhiva u Rijeci.

Društvo arhivskih radnika Istre osnovano je 29. travnja 1976. s ciljem da djeluje na teritoriju općina: Buje, Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Pula i Rovinj, dakle na području nadležnosti Historijskog arhiva Pazin. Prilikom osnutka Društvo je imalo 10 članova. Funkciju predsjednika vršio je Jakov Jelinčić, predsjednika Izvršnog odbora Josip Leušteć, tajnika Ljiljana Radaljć i blagajnika Rita Križanac.

Društvo arhivskih radnika Rijeke osnovano je 6. svibnja 1976. godine. Za predsjednika Izvršnog odbora izabran je Ljubomir Petrović, potpredsjednika Mladenka Merdžanić, tajnika Nadia Bontempo, blagajnika Doroteja Čanadić i člana Izvršnog odbora Ines Krota. Društvo je imalo 10 članova, a djelovalo je na teritoriju općina: Cres — Lošinj, Crikvenica, Čabar, Delnice, Krk, Opatija, Rab i Rijeka, dakle na području nadležnosti Historijskog arhiva Rijeka.

Iako su statutima novoosnovanih društava svrha osnutka, ciljevi i zadaci bili drugačije formulirani, suština im je bila ista. Društva su bila osnovana radi okupljanja stručnih radnika arhiva, prijatelja arhiva i svih zainteresiranih koji su željeli podupirati i unapređivati arhivsku službu. Osim toga, ona su orezala obavezu da vode brigu o stručnom usavršavanju radnika arhiva, da pronalaze zajedničke oblike djelovanja društava i arhiva, da rade na razvijanju i njegovanju revolucionarnih tradicija, da razvijaju suradnju s omladinom, radnim ljudima i građanima radi njihovog boljeg upoznavanja s kulturnom baštinom pohranjenom u arhivima, te da u tom cilju organiziraju stručne i znanstvene skupove.

Iako su društva u načelu uskladila svoj rad s općedruštvenim kretanjima i potrebama društvene zajednice, bilo je evidentno da su još uvijek opterećena nasljeđem staleškog udruženja. Naime, osnutak društava oko arhiva i malobrojno članstvo isključivo iz redova arhivskih radnika nisu bili garancija njihove suštinske preobrazbe. Stoga je Odbor za usmjeravanje aktivnosti društvenih organizacija i udruženja građana Konferencije SSRNH Zajednice općina Rijeka zauzeo stajalište da je nužna reorganizacija postojećih društava. Naime, procijenivši da su ciljevi i zadaci obaju društava istovjetni, a da ih malobrojno članstvo iz redova arhivskih radnika neće moći efikasno izvršavati, Odbor je preporučio integraciju postojećih društava. Stav Konferencije SSRNH Zajednice općina Rijeka o potrebi udruživanja stručnih i materijalnih potencijala radi ostvarivanja istovjetnih ciljeva i zadataka prihvatila su oba društva. Provedba integracije i osnutak jedinstvenog udruženja bili su povjereni Inicijativnom odboru sastavljenom od predstavnika obaju društava.

Na prvom sastanku Inicijativnog odbora održanom u Pazinu 23. rujna 1976. bio je načelno dogovoren postupak osnivanja jedinstvenog društva ar-

hivskih radnika za područje 16 općina Zajednice općina Rijeka. Na osnovi postignutog dogovora Društvo arhivskih radnika Rijeke trebalo je donijeti odluku o prestanku rada, a Društvo arhivskih radnika Istre odluku o proširenju područja svog djelovanja i promjeni naziva. Sve pripremne radnje za osnutak jedinstvenog udruženja sa sjedištem u Pazinu trebale su biti dovršene do 10. listopada. Bio je to očito prekratak rok, jer se Inicijativni odbor ponovo sastaje 26. listopada da bi raspravio odredbe Statuta o nazivu i sastavu organa jedinstvenog udruženja. Na ovoj sjednici je donesena odluka da će novo udruženje djelovati pod nazivom »Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka«, da se u organe Društva mora birati jednak broj predstavnika istarskog i riječkog područja te da će se Osnivačka skupština održati 16. studenog 1976. u Pazinu. Na posljednjoj sjednici Inicijativnog odbora održanoj 11. studenog prihvaćen je prijedlog Statuta i kandidati za organe budućeg jedinstvenog udruženja. Sve pripremne radnje bile su, dakle, dovršene, pa se utvrđenog dana u Pazinu mogla održati izvanredna Osnivačka skupština Društva arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka. Time je ujedno bilo završeno prvo razdoblje nastajanja i djelovanja udruženja arhivskih radnika na području Zajednice općina Rijeka i usklađivanja njihove djelatnosti s općeprihvaćenim tokovima u kulturnim djelatnostima i društvu uopće.

OSNUTAK, CILJEVI I ZADACI DRUŠTVA ARHIVSKIH RADNIKA ZAJEDNICE OPĆINA RIJEKA

Izvanredna Osnivačka skupština Društva arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka održana je u Pazinu 16. studenog 1976. godine. Na njoj je Društvo konstituirano kao udruženje građana koje okuplja arhivske radnike druge osobe spremne surađivati na unapređivanju i populariziranju arhivske djelatnosti. Upravljanje Društvom, njegov rad i djelovanje bili su utemeljeni na samoupravnim osnovama. Izvršni odbor bio je dužan provoditi u život odluke Skupštine, a nadzor nad financijsko-materijalnim poslovanjem vršila je Samoupravna kontrola. Bitna novina bilo je opredjeljenje da je osnovni uvjet stjecanja financijskih sredstava ponuđeni i ostvareni program rada Društva verificiran od društvene zajednice. Kroz program rada Društvo je trebalo ostvarivati slijedeće ciljeve i zadatke:

1. Okupljati sve prijatelje arhiva i uopće zainteresirane pojedince ili organizacije koje žele podupirati i razvijati arhivsku djelatnost.

2. Ukazivati na potrebu unapređivanja organizacije rada u arhivima proučavanjem, prihvaćanjem i provođenjem svih oblika rada koji vode svrsishodnijem arhivskom radu, a djelujući kao sastavni dio organiziranih socijalističkih snaga u okviru SSRN.

3. Organizirati javne, stručne i znanstvene skupove kao što su: savjetovanja, simpoziji i seminari, a u svrhu unapređenja stručnog rada svakog pojedinog člana i suradnika, te upoznavanja javnosti s ciljem Društva.

4. Raditi na povezivanju arhivske djelatnosti i pronalaženju novih oblika zajedničkog rada Društva i arhiva.

5. Raditi na popularizaciji Društva, na suradnji arhiva s omladinom, radnim ljudima i drugim građanima u svrhu upoznavanja šire javnosti. s kulturnom baštinom u arhivima, na njegovanju tradicija narodnooslobodilačkog rata i revolucije, stvaralačkim dostignućima u prošlosti i danas te drugim oblicima koji pridonose da Društvo i arhivi prate sve društvene promjene.

U skladu s ovako formuliranim ciljevima i zadacima izvanredna Osnivačka skupština utvrdila je i programsku orijentaciju Društva. Naime, Društvo je bilo obavezno organizirati predavanja za učenike i studente u samim arhivima, kako bi se oni metodom zora upoznali s arhivskim materijalom, načinom rada i funkcijom arhiva. Nadalje, ono je bilo dužno uspostaviti tijesnu suradnju s aktivima nastavnika povijesti i geografije radi njihovog osposobljavanja za razvijanje slobodnih aktivnosti kod učenika koji pokazuju interes za povijest i građu koja ima arhivski karakter. Jedan od prioriteta zadatka bio je i tješnje povezivanje s velikim privrednim sistemima i društveno-političkim zajednicama koji imaju posebne arhivske odjele, a s voditeljima registratura i arhivarima u njima održavati savjetovanja i dogovore o zaštiti arhivske građe u nastajanju. Osim toga, moralo je razvijati suradnju sa srodnim udruženjima — muzejskim i povijesnim društvima — radi obogaćivanja sadržaja svoga rada. Kao kolektivni član SSRNH moralo se angažirati i sudjelovati u rješavanju svih društvenih pitanja koja su od interesa za arhivsku i uopće kulturnu djelatnost.

Na osnovi ovako globalno utvrđene programske orijentacije bio je donesen i konkretni program rada Društva za 1977. godinu. Njim je bilo predviđeno pripremanje savjetovanja o problemima vanjske arhivske službe za voditelje registratura, održavanje predavanja za nastavnike i polaznike osnovnih, srednjih i viših škola, proširenje suradnje s muzejskim i povijesnim društvima na području Zajednice općina Rijeka, uključivanje Društva u program Katedre Čakavskog sabora u Pazinu kojim se imala obilježiti 85. godišnjica rođenja Josipa Broza Tita i 40. obljetnica njegova dolaska na čelo KPJ.

U skladu sa stajalištem Inicijativnog odbora koje je bilo ugrađeno u odredbe Statuta, Skupština je izabrala organe Društva. Za predsjednika je izabran Ljubomir Petrović, a za potpredsjednika Dražen Vlahov. U izvršni odbor bili su izabrani: Josip Leušteć, Jakov Jelinčić, Ljiljana Radaljac, Nadia Bontempo i Mladenka Merdžanić, a za članove Samoupravne kontrole: Albino Senčić, Mirjam Hinić i Ljiljana Levak.

U vrijeme osnutka Društvo je imalo 30 članova. Naime, uz arhivske radnike već tada su Društvu kao članovi pristupili istaknuti znanstveni radnici s područja Zajednice općina Rijeka, što je ukazivalo na definitivni raskid s nekadašnjim staleškim značajkama udruženja.

OSTVARIVANJE DRUŠTVENE ULOGE I STRUČNI RAD DRUŠTVA

Prva Skupština Društva arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka održana je 24. svibnja 1977. radi razmatranja prijedloga nacrtu Statuta Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske. Na Skupštini je zauzet stav da neke odredbe Statuta treba mijenjati kako bi Savez društava arhivskih radnika zaista bio utemeljen na samoupravnim osnovama i delegatskom principu, te da je u prvi plan nužno staviti društvenu, a ne stalešku funkciju Saveza. Na osnivačkoj Skupštini u Karlovcu delegacija Društva je uspjela dokazati ispravnost tih stajališta, pa su ona ugrađena u odredbe Statuta koji je postao osnova za udruživanje novoosnovanih društava u Savez društava arhivskih radnika Hrvatske.

Redovna godišnja Skupština Društva održana je u Rapcu 1. travnja 1978. godine. Na Skupštini je podneseno nekoliko kratkih saopćenja kojima su date smjernice za daljnji rad, čvršće povezivanje Društva sa srodnim udruženjima na području Zajednice općina i ukazano na potrebu njegova većeg angažiranja u onim općinskim centrima u kojima arhivi nemaju sjedišta. Programom rada bilo je utvrđeno da se još u toku godine organizira savjetovanje radi upoznavanja javnosti s građom relevantnom za povijest regije do 1945. god. pohranjenom u arhivima Pazina, Rijeke, Hrvatske, Jugoslavije i susjednih država. Preuzeta je, nadalje, obaveza sudjelovanja u Komisiji Saveza društava koja je imala zadatak da utvrdi normative za obavljanje poslova i radnih zadataka u arhivima te da koncipira programe stručnog usavršavanja arhivskih radnika.

Radna grupa određena za pripremu savjetovanja ubrzo je izradila program skupa na kojem će se javnosti prezentirati izvori za povijest regije do 1945. godine. Odlučeno je da se savjetovanjem obilježi 35. obljetnica sjedinjenja Istre, Rijeke, Zadra i otoka s Hrvatskom u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji, 50-godišnjica djelovanja Historijskog arhiva Rijeka i 20-godišnjica osnutka Historijskog arhiva u Pazinu, te da se podneseni referati i saopćenja tiskaju u 23. svesku »Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu«.

Početkom prosinca 1978. god. u Opatiji je održano savjetovanje pod naslovom: »Arhivska građa o Istri, Hrvatskom primorju, otocima i Gorskom kotaru«. Podneseno je 16 saopćenja kroz koja je javnost upoznata s razvojem arhivske službe na području Zajednice općina Rijeka, razvojem i razvojnim planovima historijskih arhiva u Pazinu i Rijeci, građom koja je pohranjena u tim arhivima, te građom relevantnom za povijest regije u arhivima Hrvatske, Slovenije, te arhivskim ustanovama: Rima, Venecije i Trsta.

Održavanjem savjetovanja Društvo je ispunilo dva osnovna zadatka iz svoje programske orijentacije: upoznalo je javnost s razvojem arhiva i arhivske službe na teritoriju Zajednice općina Rijeka, s bogatom građom pohranjenom u regionalnim arhivima, a ujedno populariziralo arhivsku službu na području općine u kojoj arhivi nemaju sjedišta.

Savjetovanje u Opatiji je pokazalo da je Društvo na programu popularizacije i unapređivanja arhivske službe sposobno okupiti eminentne stručnjake i probuditi interes šire javnosti za bogatu kulturnu baštinu pohranjenu u arhivskim ustanovama. Uspjeh postignut savjetovanjem u Opatiji bio je poticaj za uvrštavanje takvog oblika djelovanja u program za narednu godinu.

U prvoj polovini 1979. god. u Umagu je, u suradnji s Narodnim sveučilištem »Ante Babić«, održano savjetovanje pod naslovom: »Izvori za povijest Bujštine«. U 15 saopćenja izneseni su bitni momenti iz novije povijesti Istre i Bujštine, date su informacije o građi Buja, Novigrada i Umaga do 1945. god. u Historijskom arhivu Pazin, izvorima za povijest Bujštine tijekom 19. st. u Historijskom arhivu Rijeka, građi u Arhivu Hrvatske i crkvenim arhivima relevantnoj za prošlost općine Buje. Osim informacija o arhivskoj građi podnesena su saopćenja o spomenicima kulture, etnografsko-folklornim značajkama i toponimima na području Bujštine. Savjetovanje je pobudilo velik interes javnosti. Izlaganja je pratilo preko 150 sudionika, a ono je ujedno bilo poticaj za potpunije istraživanje prošlosti ovog kraja. Ubrzo je Skupština općine Buje povjerila izradu monografije, a zatim i zbornika o radničkom pokretu i NOB-u Zavodu za povijesne i društvene znanosti IC JAZU Rijeka. Monografija pod naslovom: »Bujština — Il Buiesse« izašla je iz tiska 1985. god, a zbornik radova o radničkom pokretu i NOB-u Bujštine pripremljen je za tisak.

Na izbornoj Skupštini u Umagu, održanoj nakon savjetovanja, raspravljalo se o dotadašnjem djelovanju, narednim zadacima i programu rada Društva. Konstatirano je da se Društvo još uvijek nije dovoljno angažiralo na povećanju članstva uključivanjem voditelja registratura i arhivara, te da mu taj zadatak predstoji. Predloženo je da Društvo u narednom razdoblju posveti više pažnje problematici arhivske građe u nastajanju, zaštiti značajnih podataka arhiviranih primjenom nove tehnologije, te da se kao kolektivni član SSRN još više angažira na rješavanju značajnih društvenih pitanja. Primjedbe i prijedlozi ugrađeni su u program rada za naredno jednogodišnje razdoblje, za koji je utvrđeno da zadovoljava svojom širinom i sveobuhvatnošću.

Na ovoj Skupštini bili su izabrani novi organi Društva. Za predsjednika je izabran Petar Strčić, a za potpredsjednika Jakov Jelinčić. U izvršni odbor izabrani su: Josip Leušteć, Marica Miličević, Rita Križanac, Antun Giron i Ive Zurak, a u Samoupravnu kontrolu: Nadia Bontempo, Mladenka Merdžalić i Zdenka Filipić. Konstituiranje Izvršnog odbora izvršeno je na sjednici

održanoj 5. rujna 1979. godine. Na istoj sjednici imenovana je radna grupa koja je dobila zadatak da sačini program i organizira savjetovanje o vanjskoj arhivskoj službi i provedbi novog Zakona o arhivskoj građi i arhivima.

Tijekom veljače i ožujka, 1980. god. utvrđen je program, mjesto i vrijeme održavanja savjetovanja. Istovremeno su uloženi napor da se u realizaciju savjetovanja uključe srodna društva i ustanove kako bi se obogatila osnovna tematika savjetovanja i oživotvorilo stajalište Skupštine o nužnosti povezivanja sa srodnim udruženjima. Za mjesto savjetovanja odabrana je Crikvenica, općinsko središte u kojem nije sjedište arhiva.

Nakon izvršenih priprema i dogovora s Izvršnim vijećem Skupštine općine, u Crikvenici je sredinom travnja 1980. god. održano savjetovanje u povodu 35. obljetnice konačnog oslobođenja ovog općinskog centra. U suorganizaciju savjetovanja bili su uključeni: historijski arhivi Pazina i Rijeke, Povijesno društvo Rijeka, Muzejska zbirka NOB-a Narodnog sveučilišta Crikvenica te Narodni muzej i galerija Novi Vinodolski. Savjetovanje je tematski bilo podijeljeno, u dva dijela. U prvom dijelu kroz 13 saopćenja bili su obrađeni najkarakterističniji momenti starije i novije povijesti Vinodola, te date informacije o novijoj arhivskoj građi značajnoj za povijest Crikvenice i Novog Vinodolskog u Historijskom arhivu Rijeka, Muzejskoj zbirci NOB-a u Crikvenici, Narodnom muzeju i galeriji Novi Vinodolski te Muzeju narodne revolucije Rijeka. Dio tih saopćenja objavljen je u časopisu »Vinodolski zbornik«, sv. 3. iz 1983. i sv. 4. iz 1985. godine. U drugom dijelu savjetovanja, namijenjenog stručnim arhivskim radnicima i arhivarima, podnesena su tri referata s tematikom vanjske arhivske službe i novim oblicima arhivske građe u nastajanju. Među referentima o ovoj tematici prvi puta se našao i jedan voditelj registrature proizvodne radne organizacije iz Rijeke.

Ovim savjetovanjem Društvo je u velikoj mjeri realiziralo zadatke koje je pred njega stavila izborna Skupština. Povezalo se s općinskim centrom u kojem nije sjedište arhiva, uspostavilo suradnju sa srodnim društvima i ustanovama, posvetilo više pažnje arhivskoj građi u nastajanju, pridobilo za suradnju voditelje registratura i potaklo raspravu o novim tehnologijama arhiviranja značajnih podataka.

Na redovnoj godišnjoj Skupštini koja je održana nakon savjetovanja, prihvaćen je program rada za naredno razdoblje prema kojem je, uz ostalo, bilo utvrđeno da će Društvo biti jedan od redovnih suorganizatora znanstvenih skupova Katedre Čakavskog slabora u Pazinu. Osim programa rada bio je raspravljen prijedlog izmjena i dopuna Statuta, tj. prijedlozi za njegovo usklađivanje s općeprihvaćenim principima kolektivnog rada i rukovođenja. Prihvaćanje predloženih izmjena i dopuna odgođeno je, međutim, do naredne izborne Skupštine Društva.

Početakom siječnja 1981. god. osnovane su radne grupe za pripremu i organiziranje savjetovanja u Poreču i Malom Lošinjju. Tijekom narednih mjeseci radna grupa zadužena za organizaciju savjetovanja u Poreču izvršila je sve potrebne pripreme, pa je krajem travnja u povodu dana oslobođenja

općine Poreč održano dvodnevno savjetovanje pod naslovom: »Izvori za povijest Poreštine«. Krug suorganizatora ovog znanstvenog skupa bio je znatno proširen. U suorganizaciju savjetovanja uključili su se: Arheološki muzej Istre iz Pule, Arhiv Hrvatske iz Zagreba, Historijski arhiv Pazin, Historijski arhiv Rijeka, Narodno sveučilište Poreč, Povijesno društvo Istre iz Pule, Povijesno društvo Rijeka, Zavod za povijesne i društvene znanosti IC JAZU Rijeka, Zavičajni muzej Poreč i SIZ kulture općine Poreč. Podnesen je ukupno 21 referat u kojem nije bila prezentirana samo arhivska građa, nego sveukupna kulturna baština kao dragocjeni izvor za povijest Poreštine. Za sve sudionike skupa bili su organizirani posjet izložbi »Antički mozaici Istre« i razgledavanje kulturnih spomenika Poreča.

Savjetovanje u Poreču je imalo višestruki značaj. Ono je pobudilo interes za publiciranje radova o prošlosti Poreštine, za arhivsku građu, za sveukupnu kulturnu baštinu i bilo značajan činilac okupljanja i suradnje srodnih društava i ustanova čija se djelatnost do tada odvijala samo unutar općinskih međa.

Na izornoj Skupštini Društva, koja je održana nakon savjetovanja raspravljalo se o izvršenju programa i budućem radu. Predstavnici srodnih društava, koji su kao gosti sudjelovali u radu Skupštine, odali su priznanje Društvu na njegovom zalaganju i nastojanju da na jedinstvenom programu okupi srodna udruženja. Predloženo je da se u cilju svestranije i bolje suradnje poradi na međusobnom informiranju o programima akcija, kako bi se one mogle koordinirati i objedinjavati, što bi dalo daleko bolje i značajnije rezultate. Skupština je prihvatila predložene izmjene i dopune Statuta kojima su funkcije predsjednika i potpredsjednika Društva zamijenjene funkcijom dvoje predsjedavajućih s mandatom od jedne godine. Isto tako je prihvaćena i dopuna kojom je izdavačka djelatnost postala jedna od programskih aktivnosti Društva.

Izbor novih organa Društva izvršen je na osnovi usvojenih izmjena i dopuna Statuta. Za predsjedavajuće s jednogodišnjim mandatom izabrani su Dražen Vlahov i Antun Giron. U izvršni odbor birani su: Zvonimir Juričić, Marica Miličević, Rita Križanac, Albino Senčić i Ines Krota, a u Samoupravnu unutrašnju kontrolu: Doroteja Linić, Zadarka Greblo i Josip Leušteć.

Razdoblje od izborne Skupštine do travnja 1982. god. iskorišteno je za sudjelovanje Društva na znanstvenom skupu koji je pripremao Savez društava arhivskih radnika Hrvatske i pripreme savjetovanja u Malom Lošinj. Sredinom studenog 1981. god. Društvo je s dva referata sudjelovalo na znanstvenom skupu: »Izvori o Hrvatskoj 1941. u arhivima SR Hrvatske« koji je održan u Zagrebu pod pokroviteljstvom JAZU. Referati s ovog skupa objavljeni su u Arhivskom vjesniku« sv. 24. iz 1981. godine.

U prvim mjesecima 1982. god. bile su izvršene sve potrebne pripreme za savjetovanje na Lošinj, pa je krajem travnja u Malom Lošinj i Cresu održano savjetovanje u povodu dana oslobođenja općine Cres — Lošinj i 40.

obljetnice osnutka Mornarice NOVJ. Savjetovanje je održano pod naslovom: »Izvori za povijest otokâ Cresa i Lošinja«, a bilo je podneseno 30 saopćenja. Javnosti su prezentirani događaji iz najnovije povijesti otokâ, arheološki, kulturno-historijski i arhivski izvori pohranjeni u arhivima: Pazina, Rijeke, Zadra, Zagreba i Krčke biskupije od izuzetnog značaja za povijest ovih dvaju otokâ. U suorganizaciji skupa sudjelovali su: Savez društava arhivskih radnika Hrvatske, Historijski arhiv Pazin, Historijski arhiv Rijeka, Povijesno društvo Istre, Povijesno društvo Rijeka i SIZ kulture općine Cres — Lošinj. U okviru programa savjetovanja organizirano je razgledavanje kulturno-historijskih spomenika Osora i Cresa. Saopćenja podnesena na ovom skupu tiskana su u časopisu »Otočki ljetopis« sv. 5, iz 1984. god. u izdanju SIZ-a kulture općine Cres — Lošinj. Objavljivanje referata nije bio jedini uspjeh ovog savjetovanja. Organizirano s težnjom da potakne interes za povijest otokâ, arhivsku građu i kulturnu baštinu u cjelini, ono je u potpunosti ostvarilo te ciljeve. Skupština općine Cres — Lošinj povjerila je istraživanje razvoja radničkog pokreta i NOB-a Centru za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara — Rijeka, te angažirala stručnjake drugih kulturnih i znanstvenih ustanova radi obnove i revitalizacije objekata ruralne arhitekture na području općine.

Krajem iste godine Društvo je s dva referata sudjelovalo na znanstvenom skupu koji je u Karlovcu organizirao Savez društava arhivskih radnika Hrvatske pod naslovom: »Izvori u Hrvatskoj 1942«. Referati su objavljeni u »Arhivskom vjesniku« sv. 27. iz 1984. godine.

Redovna godišnja Skupština održana u Malom Lošnju i Izvršni odbor Društva zauzeli su stajalište da je nužno pokrenuti glasilo Društva arhivskih radnika. Međutim, sva nastojanja da se osiguraju sredstva za realizaciju izdavačke djelatnosti nisu dala zadovoljavajućih rezultata. Stoga je Društvo i dalje saopćenja sa svojih savjetovanja bilo prinuđeno ustupati drugim izdavačima. Isto tako nije uspjelo osigurati potrebna sredstva za održavanje planiranih savjetovanja na području općina Čabar, Pula i Rab. Stoga se Društvo tijekom 1983. god. kao redovni suorganizator »Pazinskog memorijala« uključilo u program proslave 1000. godišnjice grada Pazina i 40. obljetnice sjedinjenja Istre, Rijeke, Zadra i otokâ matici zemlji. Osim toga ono se uključilo u pripremu programa proslave 100. obljetnice Zavičajnog muzeja Poreč, a kao suorganizator sudjelovalo je u realizaciji programa znanstvenog skupa: »Povijest medicine i zdravstvene zaštite u Istri« koji je sredinom prosinca organizirala Sekcija za povijest medicine Zbora liječnika Hrvatske — Pula.

Tijekom 1983. god. izvršene su sve potrebne predradnje radi usklađivanja statusa Društva s odredbama novog Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana. Budući da je Društvo u proteklom razdoblju izvršavalo sve svoje stručne i društvene obaveze, Konferenciji SSRNH Zajednice općina Rijeka dostavljen je pismeni podnesak u kojem je zatražena suglasnost za promjenu statusa Društva, tj. suglasnost da Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka u buduće djeluje kao društvena organizacija. Izborna

Skupština Društva koja je održana u Pazinu 17. prosinca 1983. podržala je podneseni prijedlog i obavezala buduće organe Društva da usklade Statut s odredbama novog Zakona i novim statusom Društva. Na ovoj Skupštini su za predsjedavajuće s jednogodišnjim mandatom bili ponovo izabrani Dražen Vlahov i Antun Giron. U Izvršni odbor izabrani su: Josip Leušteć, Marija Milićević, Rita Križanac, Ines Krota i Mirjam Hinić, a u Samoupravnu unutrašnju kontrolu: Zadarka Greblo, Ivan Peranić i Ljiljana Zgrabljii.

Tijekom 1984. god. Društvo je na osnovi zaključaka izborne Skupštine nastojalo osigurati sredstva za pokretanje svog glasila i održavanje već afirmiranih savjetovanja, ali bez vidnijih rezultata. Stoga je pojačalo aktivnost u okviru Saveza društava arhivskih radnika, realizaciji programa Katedre Čakavskog sabora u Pazinu i programa skupa Sekcije za povijest medicine Zbora liječnika Hrvatske — Pula u Labinu. Osim toga, Društvo se aktivno uključilo u rad Kongresa Arhivskih radnika Jugoslavije koji je održan u Novom Sadu, a radi razmjene iskustava, razvilo je i vrlo dobru suradnju sa srodnim društvima i arhivskim ustanovama, Zagreba, Sombora i Karlovca. Budući da nije moglo realizirati planirana savjetovanja. Društvo je svoju obavezu popularizacije arhivske službe intenziviralo kroz održavanje redovnih predavanja za nastavnike osnovnih škola, polaznike osnovnih, srednjih, viših škola i fakulteta. Teme koje su obrađivane s učenicima, studentima i nastavnicima bile su: »Smisao arhivske službe«, »Arhivska građa Istre s posebnim osvrtom na statute, urbare i notarske knjige«, »Mogućnosti, korištenja arhivske građe u nastavi zavičajne povijesti« »Norme čuvanja i sređivanja arhivske građe« i druge. Predavanja su održavana u arhivima, na arhivističkim izložbama, te na školama u: Bujama, Labinu, Pazinu, Poreču, Puli i Rovinju. Kao redovni suorganizator znanstvenih skupova Katedre Čakavskog sabora — Pazin, Društvo je u suradnji s Historijskim arhivom Pazin i Arhivom Jugoslavije uoči održavanja »Pazinskog memorijala« otvorilo izložbu »Jugoslavija 1944—1945. godine«.

Iako je ostvarivanje svih tih zadataka zahtijevalo izuzetan angažman članstva i izvršnih organa. Društvo je našlo snaga i mogućnosti da dovrši opsežne pripreme radove za održavanje savjetovanja kojima je u 1985. god. željelo obilježiti 40. obljetnicu konačnog oslobođenja Istre i Rijeke. Obimne i solidne pripreme tijekom 1984. god. rezultirale su izuzetno uspješim znanstvenim skupovima u Opatiji, Rijeci i Poreču.

U drugoj dekadi travnja 1985. god. Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka i Povijesno društvo Rijeka obilježili su 40. obljetnicu konačnog oslobođenja riječkog i opatijskog područja savjetovanjem u Opatiji i Rijeci. Na savjetovanju pod naslovom: »Prilozi za povijest Rijeke i opatijskog područja« podneseno je 20 saopćenja u kojima su prezentirani izvori za povijest NOB-a i poslijeratne socijalističke izgradnje opatijskog i riječkog područja u arhivima Pazina i Rijeke, Arhivu Hrvatske — Zagreb, Arhivu Vojnoistorijskog instituta — Beograd i arhivima Londona. Osim toga izloženo je niz zanimljivih referata iz srednjovjekovne povijesti ovog kraja, povijesti knji-

ževnosti, NOB-a i perioda socijalističke izgradnje. U suorganizaciju savjetovanja uključili su se: Savez društava arhivskih radnika Hrvatske, Historijski arhiv Pazin, Historijski arhiv Rijeka i gotovo sve kulturne i znanstvene ustanove Rijeke: Izdavački centar Rijeka, Muzej narodne revolucije Rijeka, Centar za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara — Rijeka, Zavod za povijesne i društvene znanosti IC JAZU — Rijeka. Značajna suradnja ostvarena je s Izdavačkim centrom Rijeka i Uredništvom časopisa »Dometi« koji su se, kao suorganizatori, prihvatili objavljivanja referata s ovog savjetovanja. Tako su svi referati izloženi na savjetovanju tiskani u časopisu »Dometi« br. 1—2—3 iz 1985. godine.

Neposredno nakon održavanja savjetovanja u Opatiji i Rijeci započeo je radom trodnevni znanstveni skup u Poreču, također posvećen 40. obljetnici oslobođenja Poreštine. Ovaj znanstveni skup održan pod naslovom: »Poreč i Poreština« organiziralo je Narodno sveučilište Poreč u suradnji s Društvom arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka i Povijesnim društvom Istre — Pula. Na savjetovanju je podneseno 30 saopćenja kojima su obuhvaćena: arheološka istraživanja, starija arhivska građa, sva povijesna razdoblja, kulturno-historijski spomenici i etnografske karakteristike Poreštine. Programom skupa bili su obuhvaćeni posjet izložbi otkupljenih radova porečkih »Anala« i obilazak kulturno-historijskih znamenitosti Poreštine. Referati s ovog savjetovanja pripremljeni su za tisak u drugom svesku »Zbornika Poreštine«.

Osim savjetovanja koja je organiziralo na području Zajednice općina Rijeka, Društvo se aktivno uključilo u program saveznog savjetovanja Arhivskih radnika Jugoslavije koje je održano u Cetinju s referatom: »Izvori za povijest radničkog, socijalističkog i komunističkog pokreta«, a na savjetovanju Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske u Slavonskom Brodu uključilo se u raspravu o problematici arhivske građe omladinskog pokreta u SR Hrvatskoj.

Zbog priprema i organiziranja znanstvenih skupova na području regije te sudjelovanja na savjetovanjima saveznog i republičkog značaja bilo je prolongirano vrijeme održavanja redovne godišnje Skupštine Društva. U međuvremenu su bile izvršene sve potrebne radnje za promjenu statusa Društva: ishođena je suglasnost Konferencije SSRNH Zajednice općina Rijeka, izrađen je nacrt novog Statuta, pa je Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka u skladu sa zakonskim odredbama bilo registrirano kao društvena organizacija. Istovremeno je, na osnovi postojećih radova, izrađen projekt prvog broja glasila Društva.

Redovna godišnja Skupština Društva održana je u Rijeci 21. lipnja 1985. godine. Na Skupštini je, uz izvjesne dopune, prihvaćen novi Statut Društva, utvrđen srednjoročni program rada i smjernice programa za narednu godinu. Skupština je, nadalje, zaključila, da Društvo u dogleđno vrijeme mora odustati od izdavanja vlastitog glasila, a da se prikupljeni radovi ustupe drugim izdavačima, npr. Uredništvu »Zbornika Poreštine« i Skupštini općine Buje.

Tijekom 1986. god. Društvo je obavljalo svoju redovnu djelatnost putem predavanja za nastavnike, učenike i studente u arhivskim ustanovama i ško-

lama, aktivno se uključilo u rad savjetovanja koje su u Zadru, pod naslovom: »Preuzimanje, sređivanje i stručna obrada građe socijalističkog perioda« organizirali Savez društava arhivskih radnika Hrvatske i Društvo arhivskih radnika Zadar. Tiješnji kontakti ostvareni su i s Katedrom Čakavskog sabora Buzet, na čijim su znanstvenim skupovima pod nazivom »Buzetski dani« redovno sudjelovali članovi Društva. Tješnja suradnja i razgovori rezultirali su prijedlogom, da Društvo arhivskih radnika Zajednice općina Rijeka bude organizator savjetovanja o izvorima za povijest Bužeštine u sklopu »Buzetskih dana«. Uz ove zadatke, izvršni organi i Samoupravna unutrašnja kontrola Društva, vršili su pripreme za održavanje izborne Skupštine Društva.

Izborna Skupština Društva održana je u Pazinu 18. listopada 1986. godine. Nakon kraćih uvodnih izlaganja u kojima su izneseni uspjesi Društva, teškoće na koje je nailazilo u ostvarivanju svojih ciljeva i zadataka tijekom desetogodišnjeg rada i djelovanja, prihvaćen je prijedlog da Društvo bude organizator savjetovanja pod naslovom: »Izvori za povijest Bužeštine« u sklopu »Buzetskih dana« 1987. godine. Na ovoj Skupštini su, na temelju novog Statuta, izabrani novi organi Društva. Za predsjedavajuće s jednogodišnjim mandatom izabrani su: Jakov Jelinčić i Albino Senčić. U izvršni odbor izabrani su: Ive Zurak, Zadarka Greblo, Josip LeušteK, Rita Križanac i Ljiljana Zgrabljić, a u Samoupravnu unutrašnju kontrolu: Doroteja Linić, Marija Miličević i Marilena Simčić. Na prvoj sjednici Izvršnog odbora održanoj u Rijeci krajem 1986. god. osnovana je radna grupa koja je dobila zadatak da izvrši sve potrebne pripreme za realizaciju planiranog savjetovanja koje će se održati u okviru »Buzetskih dana« početkom rujna 1987. godine. Tako Društvo nastavlja tradiciju plodnog i uspješnog rada. Ono je, naime, tijekom svog desetogodišnjeg djelovanja izvršavalo sve osnovne ciljeve i zadatke utvrđene Statutom. Kroz sedam savjetovanja koje je organiziralo, kroz suorganizaciju i sudjelovanje na brojnim znanstvenim skupovima regionalnog, republičkog i saveznog značaja, kroz više od 250 sati redovnih predavanja za preko 3000 učenika, studenata i nastavnika, ono je dalo značajan doprinos popularizaciji arhivske službe, razvijanju i njegovanju tradicija NOB-a i socijalističke revolucije, te postalo jedan od značajnih činilaca suradnje udruženja, kulturnih i znanstvenih ustanova na području Zajednice općina Rijeka. Što više, sve je to ostvareno volonterskim radom članstva koje se za proteklih deset godina gotovo dvostručilo.

ANTUN GIRON
JOSIP LEUŠTEK